Ч. 153 (12.519). Львів, вівторок 15. липня 1930. [illegible] zapłacono ryczałtem. Рік LI.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов.
Конто почт. щадн. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло“, Львів.
Головний Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ:
Місячно 5·00 зол.
Чвертьрічно 15·00 „
Піврічно 27·50 „
Річно 55·00 „
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 долар, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зол., Німеччині 7·50 зол., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зол., Австрії 7·50 зол.— Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41.
„ Друкарні: 29-26.
В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 25 сот.

Україна в СРСР.

I. Характеристичні моменти на зїзді КП(б)У.

Львів, 12. червня 1930.

При обговорюванні відкриття XI. зїзду КП(б)У в Харкові, заповіли ми, що постараємось дати докладніші інформації про ділові заняття зїзду, але з технічних причин досі цього не виконали. Та це формальне, що так скажемо спізнення, не може мати для самої справи ніякого сутнього значіння, бо така подія як цьорічний зїзд КП(б)У і його праця є для нас цікаві та актуальні все.

На зїзді, як ми це вже писали, зложили обширний інформативний звіт з діяльности ЦК і ЦКК (центр. контрольн. комісії) всесоюзної комуністичної партії Рудзутак (від ЦК) і Розенгольц (від ЦКК). Оба звіти нічим надзвичайним замітні не були, оба мали наскрізь пересічний шабльоновий характер. Рудзутак ілюстрував господарський стан СРСР цифрами і намагався ними бити ліву та праву опозицію. Ні одна і ні друга, мовляв, не досяглаб таких успіхів, якщо булаб при владі. Взагалі тепер словесна розправа з опозицією та всякими ухилами є одиноким коником усіх офіціяльних комуністичних рефератів, на якому вони ще найкраще почуваються. Бо й якже моглиб до теперішнього стану господарства дійти, скажім, троцькісти, що були проти спілки робітника зі середняком, що були за безоглядною експльоатацією села, а проти його індустріялізації і т. д. Або якже моглиб дійти до таких „успіхів“ праві (бухарінці), що хотіли опиратись на індивідуальне, а не колективне сільське господарство, у соціялістичній перебудові СРСР? Дійсно, як вони моглиб дійти до тих „досягнень“, що їх мають побідні сталінці, коли вони цим останнім закидують ні більше ні менше тільки політику „військово-февдальної експльоатації селянства“!

Та пригляньмося „успіхам“. Рудзутак зілюстрував їх для цілого СРСР так: добування вугля у порівнанні з 1913 р. зросло на 84%, нафта на 80%, виробництво чавуну зросло у порівнанні з передвоєнним на 30 відсотків, сільсько-господарське машинобудівництво зросло аж у пятеро, будівництво бавовняних ткани у порівнанні з 1913 р. зросло тепер удвоє. Словом усе стоїть прекрасно. Тільки з сільським господарством не все в порядку. Цю справу зясував Рудзутак дуже делікатно в таких словах: „Всі резолюції зїздів, партійних і радянських 1918—1920. р., говорять головно про боротьбу з господарчою руїною. **Булоб, звісно, неправильно твердити, що ми маємо тепер ознаки руїни у сільському господарстві, але цілий ряд затримок у розвитку, цілий ряд гальм у зростанні продукційних сил села — безперечні**“. Такий фактичний стан господарських досягів СРСР на третьому році пятирічки подав на зїзді авторитетний та відповідальний діяч з Москви Рудзутак, права рука Сталіна.

Над рефератами московських комісарів і емісарів відбулася на зїзді дискусія. І хоч вона загально не цікава, бо пересичена до надміру димом кадил на адресу Москви, то всеж мала вона деякі незвичайно цінні та цікаві моменти, над якими варто спинитися. Ті цікаві моменти внесли в дискусію делеґати з місць, а крім того й деякі представники харківського Раднаркому. Але заки перейдемо до обговорювання цих моментів дискусії, не можемо не згадати про одну записку, яка наспіла до президії зїзду від делеґата й учасника нарад. Цю записку відчитав Скрипник і скваліфікував з місця її автора правим опозиціоністом. Шож було в записці? Ось її текст:

„Товариші, на мою думку, дискусії ідуть не тим напрямком, як це потрібно. Всі виступи йдуть на оборону правильности лінії, ніби хтонебудь проти цього тут виступав, або виступає. **Ні критики, ні практичних пропозицій — цілковита казенщина**“.

На комуністичному зїзді у Харкові ці слова не могли не викликати розчарування та роздратування серед усіх керманичів КП(б)У. Вони їх запевно не надіялися. Але ці слова є рівночасно наглядним показчиком того, що серед комуністів є люди критичні, люди, яких разить плазунство харківських комуністичних лідерів перед Москвою, перед Сталіном і т. п. До речі, коли вже заговорили про плазунство харківських „комдержавників“, то варто його унаглядити одним прикладом. Як відомо вся важка індустрія на Україні підлягає безпосередньо Москві так, що „незалежна УСРР“ не має на неї ніякого впливу. Не на політику в важкому промислі, але на чисто льокальні партійно-політичні та виробничі відносини в цьому промислі хотілоб мати вплив КП(б)У, що є складовою частиною ВКП(б). Та це їй приходить незвичайно важко, бо московський висланник, що кермує важким промислом на Україні, цього собі не бажає. Говорив про те на зїзді та дуже жалувався Чубар: „Я маю на увазі — казав він дослівно — керівника одного всесоюзного обєднання, який в адміністративному запалі, не розуміючи ролі місцевих органів, ставить питання, приміром, так: „Або я кермую будівництвом абож Політбюро КП(б)У“. **Ніби ЦК КП(б)У і уряд України претендують керувати підприємствами союзної промисловости. Ми на це не претендуємо,** але ми повинні цікавитися тим, що робиться на першому ліпшому підприємстві й ухвалювати постанови в питаннях, що вимагають втручання ЦК КП(б)У, або уряду... Обєднання, які думають, що можна розвязати величезні завдання, не спираючись на місцеві організації, збанкрутують“.

Так говорив „самостійник“ Чубар, голова харківського уряду, який він так і зве „місцевою організацією“. Деж такий представник „незалежної держави“ важивсяб „претендувати“ на впливи та керму важким українським промислом! Якби цей комуністичний малорос допустився чогось подібного, то ані хвилі не займав би цього становища, яке займає. Ось таке і йому подібне плазунство знаменує всіх теперішніх харківських будівничих „незалежної“ України. Всі вони дуже лютяться, коли їм сказати, що Україна при їхній диктатурі є тільки кольонією Москви. Вони все твердять противне, хоч своїмиж устами прилюдно стверджують на фактах, що один московський комісарчик в українському важкому промислі сильніший за них. Він виконує волю Москви, а вони можуть тільки суплікувати до неї, щоби їм позволила цікавитись тим промислом, але з виразним застереженням, що при тім ніяк „не претендують“ не то на опанування, але навіть на який небудь вплив на політику в цьому промислі.

Про кольоніяльне становище України в СРСР наведемо далі ще цілу низку інших фактів, піднесених на зїзді самимиж таки комуністами, делегатами з місць.

Сизифова праця.

I.

Національно-громадське життя на північно-західних землях осягнуло такий ступінь розбиття, що замовчувати надалі це грізне явище булоб і недоцільним і **нечесним.** І коли на Поліссі й на Холмщині українське життя ніколи не було помітним, чому завинили специфічні обставини буття на цих теренах — і то в більшій мірі, ніж зла воля громадських чинників, на Волині завжди були й є вдячні для національно-громадської праці. Тут перешкоди здебільшого, адміністративного характеру; там, на Поліссі й Холмщині, доходять перешкоди — „їх-же не прейдеши“, які полягають у самому населенні — зденаціоналізованому, темному, як ніч, і страшенно нужденному. Тому, коли на цьому терені повстає укр. громадсько-національна установа, є це правдивий **набуток** людей доброї волі; колиж на Волині, де населення має вже національну свідомість, де воно культурніше й значно заможніше, кожний рік приносить підупад або ліквідацію тої чи іншої установи — є це правдивою **стратою,** спричиненою до того-ж часто густо людьми злої волі.

Візьмемо „Просвіти“... Лишилися „Просвіти“ лише в Кремянці, Луцьку, Горохові й Острозі. При чому мають право на цю назву лише перші дві орґанізації. Відійшли „у вічність“ просвітянські установи в Рівному, Дубні, Ковлі, й Володимирі. Величезні терени, полишені без культурно-освітньої праці. А вже на всіх північно-західних землях забули ґрунтовно про істнування мовного закону й ніхто не завдає собі труду скористати з нього в орґанізований спосіб. Деинде лише складають в кінці року шкільні декларації, яких не узгляднюється і знов запановує мертва пустка.

Недобре є й з кооперативним рухом. У стані ліквідації находяться Повітові Союзи в Острозі, Здолбунові й Дубні. Ледви животіє останній Союз — у Кремянці. Українські Кооперативні Банки розвиваються краще — та не всі належать до Ревізійного Союзу Укр. Кооператив. Що-ж торкається низових кооператив — всі вони ще слабоньці, знесилювані манками і злочинним якимсь розборговуванням товарів — себто марнуванням громадського майна.

В ділянці самоврядування вже давно українці, мимо того, що становлять у повітах більшість, пасуть задніх, тобто у повітових соймиках творять меншість. У ділянці церковного життя за десять років жадних важних здобутків, хоч українська більшість є моральним і матеріяльним фундаментом цілої Церкви. В ділянці політичного життя панує дивовижний хаос, побудований на затраченні всякого здорового змислу. Не тільки провадиться безустанна боротьба поміж сельробом-єдністю, правицею й лівицею; не тільки є радикали партійні й „безпартійні“, при чому останні виконують посольські чи сенаторські мандати, ба але навіть націоналісти зводять поміж собою бої — і то чи не найбільше завзяті, бо зводяться вони вже не до поборювання тих чи інших ідей, а до знищення тих чи інших осіб.

Інтеліґенція йде самопас. Відійшла від „Просвіти“, не прилучилася до кооперації. Не бере участи в житті самоврядування. Не виявляє зацікавлення і до церковних справ. Ціла її увага сконцентрована на осягненні власного добробуту, на забезпеченні особистого спокою та на дикому переслідуванні тих, хто осмілюється ставити перед нею ширші національні цілі. Тут вона відразу „радикалізується“, щоби знову потім увійти з головою в матеріялістичне болото, стати до вірної служби мамоні.

II.

Не можна нічого мати проти того, щоб інтеліґенція прямувала до осягнення особистого добробуту. Цей добробут робить її незалежною. Ця матеріяльна незалежність є найкращою запорукою **незалежности** у веденні громадсько-національної праці. Та, проте, дивно якось воно складається: нуждар, як віл, тягне на своїх барках працю в богатьох національних установах, а той, хто має богацтво, оминає і „Просвіту“, і кооперацію, і самоврядування, і церковну ділянку, словом, усе, що звязане з буттям українського народу на північно-західних землях. Оминає, але — критикує... І в цій байдужости матеріяльно обезпеченого українського елементу до національної справи ховається перша причина того безсумнівного занепаду громадської праці на північно-західних землях, який помічається тут за останні роки. Базою тієї праці у значній мірі є незалежна матеріяльно інтеліґенція. Вона майже вся стоїть по той бік громадської праці, в ролі обсерватора — байдужого та лінивого — яку схарактеризував один з цих байдужих і лінивих „ролею Бранда“. Виявляється, що й Бранд в українській інтерпретації повинен бути неробою і шкуринком...

Але є й інша причина цього занепаду громадсько-національного життя. **Психольогія ін-**

телігенції — однаково, чи матеріяльно обезпеченої чи тієї, що марить у сні про спокій філістрів і добробут фарисеїв. Ця психольоґія пересякнута московським духом. А цей дух не знає рівноваги ні в любови, ні в ненависті. Не знає рівноваги в добрі і злі. Не знає толеранції до чужого „я“. Не знає **правди** ідеї та **брехні** вчинків. Не вміє „громадське“ поставити понад „особисте“. Не в силі він, дух московський, **співпрацювати**, співділати, співтворити. Не в силі вбратися в карби дисципліни та карности. Цей руйнуючий московський дух підважує наші установи. Тому вони падуть...

Цей проклятий дух буяння „я“ — дрібненького, неістотного, себелюбного — „в горніх висях“ засадничости, принциповости, дешевої демагогії справляє дикий бешкет в українському житті, **ослаблюючи його й розбиваючи**. Тому не лише думку, але й її **відтінки** — і ці останні завжди є значнішими від самої думки. Тому горує „хто“ над „що“... І коли є це „що“ надзвичайно цінне для загальної справи — то всеж воно буде знищене, бо збудоване не тим „хто“, кого сьогодні волів вулиця. Скільки впало наших організацій через те лише, що важило „хто“, а не „що“! Скільки не зреалізовано добрих помислів через те лише, що до „думки“ додавалися „відтінки“! Скільки шкоди зазнало наше національне життя через те лише, що „ненависть“ переважила „любов“ чи толеранцію...

Так, не може вже бути національного романтизму! Але зобовязує хіба ще здоровий розум, реальний розрахунок, ціль, а не засоби. Де-ж вони? Чи вони були в першій парляментарній репрезентації, коли вона розбилася на безліч груп і „відтінків“? Що осягнули Пащук, Приступа, Луцкевич, Маківка й т. д.? Що дало корисного це розбиття українському громадянству? Де ці люди? А хіба ці кріваві сліди, що позишили вони — оці знищені в вязницях молоді сили — хоч в малому дали нам набуток у національних стремліннях або в загальному положенні працюючі маси? Чи може набутком треба уважати, як ця психоза розбиття захопила в свій вир „Просвіти“, викликала в них завзяту боротьбу, припинила будь-яку культурно-освітню працю, розперла хамство й допровадила їх до безславного кінця?

Минуло від цього погрому кілька років. Чимало річей змінилося на краще. Маси відходять від червоного чаду. Де-ж інтелігенція? Чи з цими масами? Допомагає їм, провадить їх, виховує? Влізла вона по вуха в особисті справи. Зматеріялизувалася... Тоді вона відійшла від мас, бо були вони „зачервоні“. Нині не може вже прийти до мас, бо зматеріялізувала вона ідейний порив: „спалила те, чому вклонялася; вклонялася тому, що спалила“...

Олександер Ковалевський.

Складайте жертви на оселю українських робітників пера в Ямнім!

Наради католицького епископату у Львові.

В четвер рано приїхав до Львова кардинал Гльонд, примас Польщі. На головному двірці зустріли його Й. Е. митрополит Шептицький еп. Будка, капітула, ректор о. д-р Сліпий, ігумен Шептицький, оо. Василіяни і Редемптористи та ок. 30 священиків, р.-кат архіеп. Твардовський і еп. Лісовський та представники світської влади. Кардинал Гльонд замешкав у митрополита Шептицького. В год. 10. рано відбулася у митрополичій палаті св. Юра конференція, в якій взяли участь кардинал Гльонд, митроп. А. Шептицький, архіепископ Сапіга з Кракова та арх. Твардовський і арх. Теодорович зі Львова і еп. Тименецький з Лодзі. Конференція тривала до год. 1., після чого відбувся обід, в якому брали участь названі учасники конференції і крім них: еп. Будка, р.-кат. еп. Лісовський, о. ігумен Шептицький, граф Лев Шептицький, о. кан. Томович, о. кан. Ковальський, о. Ржевуський і секретар кардинала Менделецький. Після обіду кардинал відвідав у товаристві о. іг. Кл. Шептицького і о. кан. Ковальського Захист сиріт при вул. Потоцького, де стрінули його СС. Василіянки та привітала ігуменя-мати Віра Слободян. Одна з дівчаток передала кардиналові квіти й кардинал поблагословив дітей. Відсіль кардинал Гльонд поїхав до Духовної Академії. Після короткого побуту в церкві кардинал пішов до сальону о. ректора й потім до семинарицької каплиці, в якій подивляв образи бл. п. Петра Холодного. Відсіль поїхав до Національного Музею, в якому затримався довший час, уважно оглядаючи цінні експонати та слухаючи пояснень дир. І. Свенціцького. З музею кард. Гльонд поїхав до Волоської Церкви, в якій подивляв хрест на престолі (з 1620 р.) і вітражі Петра Холодного.

Повернувши на короткий відпочинок до митрополичої палати, виїхав на вечеру й нічліг до архіеп. Твардовського до Оброшина. Арх. Твардовський запросив кардинала несподівано і в останній хвилині. В пятницю конференція продовжувалася, а в 12. год. вполудне кардинал відлетів аеропляном до Варшави.

Конференція була постановлена на евхаристичному конгресі у Познані. Ближчих інформацій про її характер і зміст не маємо.

Замало ДПУ.

Радянська преса подає, що Сталін поручив творити нову комуністичну організацію „Осодміл“, то є „Общество содействія миліції“. Члени тої організації мають наглядати й контролювати діяльність ДПУ, мають входити в усі інституції, досліджувати настрій кожного урядовця і дбати про збільшення впливу й авторітету комуністичної партії.

Нові збігці із СРСР.

З Новгородка подають, що на терені цьогож повіту перейшло польсько-радянський кордон кільканацять нових збігців. Вони оповідають, що їх мали вивезти до концентраційних таборів за Архангельськом, що приневолило їх втікати до Польщі. У концентраційних таборах вибухла епідемія пятнистого тифу, від якого денно вмирає 100—200 осіб.

Індійський віцекороль про Індію.

Дня 9. ц. м. індійський віцекороль льорд Ірвін заявив у м. Сімлі, що на його думку при добрій волі обидвох сторін конфлікт Індії з Англією удасться скоро поладнати. Завданням віцекороля доложити всіх зусиль, щоби Індія залишилась в межах англійської імперії. Англія свідома того, що зі зростом національної свідомости гіндусів, Індія не вдоволиться ролею підчиненого, але тут найкращим виходом зі ситуації є надання Індії прав домії. Всякі революційні заворушення будуть здавлені силою, але Індія має до вибору два шляхи: або довести революцією країну до руїни і змінити її в терен війни, або найти з Англією мирне полагодження конфлікту, при чім Англія гралаб ролю рівного і гордого партнера Англії.

В Англії.

Дня 1. ц. м. в Англії було майже 2 міліони безробітних. На днях у Льондоні відбулись великі збори безробітних, які протестували проти політики Мекдональда, заявляючи, що Мекдональд веде робітництво до катастрофи. Проекти лібералів у справі боротьби з безробіттям виявились непригожими. Поголоски про нові вибори поширюються щораз більше.

Д-Р ЯРОСЛАВ ПАСТЕРНАК.

У 25-ліття Національного Музею.

Моя праця в Національному Музею 1913—1914.

Справжній музейник повинен родитися, не робитися, бо лиш вроджений збирацький хист та замилування до рідної старовини можуть стати трівкою основою та заохотою до мозольної музейної праці. Таке **sit venia verbo** було мабуть і зі мною. Вже на осьмому році життя став я писати свій дневник у старому календарі „Просвіти“, на десятому зачав збирати зільник та ловити метеликів і хрущів для проф. М., поруч із цим уже в нижчій ґімн. скуповував та всякими студентськими способами збирав власну белетристичну бібліотечку, а у вищих клясах став фотографувати народні типи та збирати вже й устну народню словесність: пісні, колядки, щедрівки, приповідки та коломийки. Прийшовши на львівський університет у 1910 р., познайомився я швидко з Володимиром Гнатюком, передав йому весь свій матеріял та став відтак вже систематично записувати для нього фолькльор.

На той самий час припадає і моє перше знайомство з Нац. Музеєм. Про його істнування знав я вже скорше з частих закликів його директора в „Ділі“; також мій дідо розказував мені підчас одних ферій, мабуть 1908 р., що у нього в Яворівщині збирав якийсь студент В...й церковну старовину „для Нац. Музею у Львові“, але частину її перепродував зараз селянам в Немирові на торзі. Коли саме зайшов я сам до музею перший раз, не вмію вже точно сьогодня сказати. Пригадую собі тільки невиразно, що я бачив його ще у святоюрських закамарках, у його початковій формі, як сильно накопичений, тоді вже тісний „Церковний Музей“. Я прийшов тоді вперше його оглянути і застав д-ра Свенціцького на дворі з відкритою головою — мабуть літо було — занятого якраз відчищуванням якоїсь ікони. Роздивившись по музею побачив я значну перевагу старих ікон і мабуть тому першим моїм даром Національному Музеєві були відтак три дощаті іконки з Малехова біля Львова, куди я їздив одної неділі як сокільський інструктор. Очевидно, показалися вони менше вартісними, ніж мені ще недосвідченому здавалися, бо були вписані дня 25. V. 1912 лише „пост 12884“. Кращим вже був за кілька днів другий дар: 28 ріжних зразків камінної соли з Велички (сьогодні в гімназії Василіянок у Львові), а по півроці третій: ркп. **Contiones funerales** XVII. ст. Побувавши на літніх феріях у родини в Яворівщині, сфотоґрафував я ще для музею кілька дерев'яних церков і дзвіниць і на цьому обмежилося ціле моє знайомство з Нац. Музеєм у 1912 р.

Щойно 1913 р. був першим роком мойого постійного заняття у Нац. Музею. В половині січня дістав я від д-ра Свенціцького до хати на село письменну інструкцію (ч. 30/13) щодо фотографування, зарисовування та збирання памяток людової архітектури, мистецтва і побуту та оглядання церков. Після повороту з різдвяних ферій зайшов я вперше до нового приміщення музею в нинішнім будинку, а 23. травня дістав запрошення (340/13) зайти негайно до музею, бо директор потребує на деякий час помочі за гонораром. Я прийшов і довідався, що маю помагати в перебиранню музею львівської „Просвіти“ у сталий депозит, що й сталося в останніх днях травня. В музею інвентаризував я відтак перенняті предмети і це були перші записані мною числа у музейному інвентарі (14051-14355). При цій нагоді переконався я наглядно вперше, який справжній гріх (це не фраза!) поповнюють у відношенні до власної історії, культури та науки ті, що хапаються — хоч може в найліпшім намірі — закладати „музеї“, не маючи до цього ані людей, ані місця, ані фондів. Досить, коли скажу, що на кількасот музейних предметів, не вчисляючи книжок та рукописів, мало лиш **шість** свою „метрику“ а більшість решти (прим. археольоґія) стратила без неї цілу свою документально-доказову чи історичну вартість. Нехай цей факт буде остерігаючим „мементо“ для сучасних основників нових наших обласних музеїв.

В часі академічних великодних ферій 1913 р. та вже передтим при ріжних нагодах фотографував я разом з бл. п. братом Володимиром церкви та дзвіниці Жовківщини. Призбиравши їх вже 24 штуки, дав я зробити в переплетні Хомяка чорну течку на них із золотим написом „повіт Жовква“ і хотів піднести альбом митроп. Шептицькому як основникові Національного Музею та покровителеві церковної старовини. На авдієнції з кінцем червня 1913 Ексцеленція оглянув знимки, похвалив за великий формат (більшість 13/18) та гарне виконання і казав віднести його д-рові Свенціцькому, що я зараз виконав (ч. інв. 14425).

Підчас літніх ферій того самого року відбув я першу офіціяльну поїздку за церковною старовиною від Нац. Музею, вибираючи на перший свій музейницький виступ ближчі сторони, а саме свою Жовківщину (Крехів, Кунин, Нагірці), сусідню Равщину (Вороблячин, Маґерів, Потилич, Смолин, Улицько) та цікаву Яворівщину (Залуже, Тростянець). Поїздка, а радше піша прогулька з наплечником на спині та великим дерев'яним фото-апаратом на ремінці, тривала вакаційним темпом цілий місяць, а за оглянених 10 церков дістав я цілих 100 корон, себто півторамісячне повне удержання по тодішній львівській ціні; це спонукало відразу всіх моїх знайомих відноситись з більшою пошаною до

Косів і Косівщина.

III.

„Народній Дім“, „Просвіта“, „Рідна Школа“ зі столярнею, кооператива „Збут“. — „Гуцульське Мистецтво“. — „Захоронка“ і її тиха геройка.

По ширости не можна теж сказати, щоб і поза радикалами серед національного табору у Косові панували світлі відносини. Ми вже згадували про жалюгідні особисті непорозуміння, які довели до того, що деякі чільні діячі не вважають можливим співпрацювати на діловому громадському грунті, наслідком чого цей грунт геть усувається з під ніг (Повітовий Союз Кооператив), або заростає хвастами*). Це останнє торкається напр. двох чільних установ — „Народнього Дому“ і філії „Просвіти“. „Народній Дім“ має свою площу і власний будинок (міститься у ньому клюб „Бесіда“) і має один великий клопіт: чи не краще продати той будинок і за добуті гроші сплатити довги та опинитися акуратно на тому самому місці, на якому стоялося в хвилині, коли починалася збірка на будівлю домівки „Народнього Дому“! Це дуже штудерна історія; підписаний уважно слухав пояснення тайни такої геніяльної господарки, але — далебі — таки не зовсім її второпав. Друга згадана установа, філія „Просвіти“, просто зовсім мертва.

Взагалі є в Косові сила українських установ, є і дві українські крамниці (Повітового Союза Кооператив і „Народньої Торговлі“ — вони оточені жидівськими крамницями і крамничками). Є серед тих установ і такі, які стоять на високому рівні і все розвиваються. Істнує у Косові філія „Сільського Господаря“, яка утримує власного агронома, інж. Греська, який є теж одним з найактивніших наших діячів у повіті (головою філії є о. Гарасимович, парох у Старому Косові). „Рідна Школа“ у Косові має і столярню, яка зискує собі щораз більшу славу стилевими гуцульськими виробами (меблями); брак основних фондів не дозволяє, на жаль, розвинутись цій столярні, яка могла би стати осередком артистичного деревного промислу на Гуцульщині. При „Рідній Школі“ повстала недавно бібліотека з випозичальнею книжок (на чолі „Р. Ш.“ стоїть згаданий уже інж. Гресько). Зразковою установою є кредитова кооператива „Народня Каса“ у Косові, яка вже дійшла до річного обороту 200.000 зол. і вибудувала гарний власний поверховий будинок. Недавно засновано при „Нар. Касі“ кооперативу „Збут“, яка поставила собі за головну ціль перейняти посередництво між гуцульським продуцентом і консументом долів і поводи може стати регулятором всієї с.-г. продукції на Косівщині; колиб цій кооперативі бодай трішки вдалося виперти з Гуцульщини жидівського посередника — це булаб її велика заслуга! Підписаного, який випадково був присутній на конститууючих зборах членів-основників тієї кооперативи, надзвичайно мило вразив чисто діловий характер зборів і тон дискусії. На тих зборах можна було теж переконатись про велику позитивну ролю нашого священства у гуцульських горах.

*) В міжчасі, 6-го липня в. р., відбувся у Косові Повітовий Народній Зїзд, на якому вибрано нову управу Повітового Нар. Комітету на місце попередньої, що сама уступила, і є надія, що в обличчі стільки зовнішніх труднощів і такого великого поля громадської праці припиниться розходження на нездоровому персональному грунті та буде наладнана співпраця усіх здорових нац. чинників у повіті. — **Прим. Ред.**

Окреме місце в Косові та в Косівщині та мабуть уже й на всіх українських землях під Польщею займає „Гуцульське Мистецтво“. Це буцімто приватне підприємство (спілка з обм. порукою, власність тепер усього 5-ти спільчан), фактично стало сьогодні без пересади двигуном усього українства Гуцульщини, найкращим його носієм та найгіднішим пропагатором і репрезентантом перед чужинцями. Засноване „Гуцульське Мистецтво“ у 1922 році її нинішним директором Куриленком (він є керманичем і душею „Гуц. Мистецтва“,) як маленька робітня килимів із 3-ма невеличкими варстатами, розрослося у міжчасі у справжню фабрику з трьома відділами: килимкарським (33 варстати), вишивкарським (25 постійних робітниць) і керамічним (цей останній відділ відкрито щойно в цьому році). Разом з прядільнею „Гуц. Мистецтво“ втримує сьогодні 98 робітниць, має велику власну домівку (16 кімнат), закупило вже авто до розвоження своїх виробів по краю та здобуває собі славу не лише в Польщі, але й за кордоном: килими „Гуц. Мистецтва“ здобули на минулорічних весняних торгах у Празі золоту медалю, їх висилають уже м. і. до Швеції і Америки. Характеристичні ціхи цієї великої майстерні ті, що 1) найбільшу вагу кладеться там на мистецьку вартість виробу, за якою стежать і яку гарантують співробітники-артисти П. Ковжун, Р. Лісовський, П. Холодний (молодший), Осінчук, Музикова, Вальницька й ін. і 2) „Гуц. Мистецтво“ перейшло з фабричної продукції на домашню: його вовна є ручно прядена і фарбована (по можности рослинними фарбами). Тому, що „Гуц. Мистецтво“ оперує виключно укр. народніми та мист. стилізованими взорами, його килими, вишивки й керамічні вироби є своєрідними зразками українського народнього мистецтва, які захоплюють своїх і чужих і так хапають „за очі і серце“, що примушують кожного відвідувача домівки „Г. М.“ у Косові — придбати там хоч одну памятку побуту в столиці Гуцульщини, як доказ, що ця столиця лише назовні, зверху — жидівська!...

Остання згадка про Косів, згадка найтепліша, хай буде присвячена косівській Захоронці. Ця Захоронка істнує 4 роки, має вже — після довгих і прикрих перипетій — власний дім і втримується з датків місцевої інтелігенції; часом лише капне щось із харчів з поблизьких сіл. У Захоронці 25 найбідніших селянських дітей, сиріт або покинених батьком і матірю. Добрим духом-ангелом тієї захоронки є одна людина — інтелігентна й освічена жінка, яка з отими дітьми ділить їх долю-недолю. Сама одна, без ніякої допомоги, без одної служниці, вчить і виховує усіх дітей, — вчить їх молитви, віршиків, співу й гімнастики, старших грамоти, — варить для них страву, пере білля, шиє і латає одяг, — при тому сама завжди весела, всміхнена, ще находить час на уладжування фестинів чи театральних вистав з доходом на Захоронку! Просто вірити не хотілось би, що можливий випадок такої робітливости й самопосвяти, такого справжнього тихого геройства. Діти й їх „пані“, яку вони обожають, частенько буквально не мають чого в рот вложити (яка це їда у „ситі“ дні — Господи!). Поруч стоїть будинок польської Захоронки — богатої, чудово вивінуваної й обслугуваної установи. Колиж місцеві ідейні одиниці влаштовують збірку на нашу Захоронку, фестин чи виставку — сель-робівська голота терором і всякими штучками відгоняє і відтягає людей, бо в українській Захоронці виховують дітей „у буржуазному дусі...“

І. Кедрин.

мого музейництва. За це привіз я до музею, крім інших річей, 6 дощатих ікон XVI. ст. з Потилича, які найшов в одній з тамошніх церков під бічним престолом на складі; не знав про них досі ані о. парох, ані провізори і лише тому дозволено було мені їх взяти. Але і так мусів я їх перевезти через село до стації під „імосціною“ великою хусткою, „аби де паламар не заздрів...“ Із Тростянця добув я тоді з парохіяльної бібліотеки в захристії кільканацять латинських стародруків 1550—1690 рр., яких, що-правда, не треба було вже ховати перед провізорами, але за те о. парох, мій рідний дідо по мамі, заявив: „не ти їх тамтуди клав і не ти їх звідтам возьмеш“. Був очевидно зражений вже вище згаданим В...им і тільки згодом, побачивши мою зажурену міну, позволив їх забрати.

Зараз по феріях відбув я поїздку у Городеччину, де оглянув церкви в Жорниськах (1726), Домажирі та Кожичах, а відтак мав богато праці в самому музею, який приготовлявся до першого офіціяльного виступу. Після святочного отворення „Національного Музею“ дня 13. XII. переняв я ведення інвентаря музейних вплавів, що досі робив сам директор. Тоді він був одиноким постійним урядовцем Нац. Музею, а я його одиноким помічником, принятим на годинову працю, звичайно 2—3 години до полудня по 1 кор. за годину. На закінчення року, підчас лат. Різдвяних свят їздив я ще по своїй околиці та оглянув церкви в Нагірцях, Ременові і Вислобоках; в останньому селі відкрив я на дзвіниці липові статуї 4 евангелистів доброї різьби кінця XVII. ст., хоч о. декан запевнив, що туди шкода лізти. Від того часу став я оглядати підчас поїздок „з принципу“ всі церковні закамарки.

(Докінчення буде.)

МАЛИЙ ФЕЙЛЕТОН.

Черчанські води і четвертий та інші виміри.

В Черчу тепер, — а здається і все, — найбільше гусок... а між гістьми найбільше „его мосців“... а може „директорів“... хоча декто бажав би, щоби було троха і тих, найвибраніших споміж вибраних, синів Ізраїля, але, — як каже д-р А. Чайковський, — „нам тут без них дуже добре“. Чи було би так добре і з ними, — не знаю, це річ конюнктури і майбутности.

Гарний пол, з огляду на чудодійну силу „вісімки“ і „девятки“, а також з огляду на айнштайнівську релятивність часу, творить один суцільний „молодий фронт“. Якщо кому літ, здавалось би, за багато, то по зажитті двох-трьох шклянок „девятки—вісімки“, небажана надвижка часу зараз перемінюється в четвертий вимір простору, і число літ фактично і теоретично редукується до бажаної висоти. Така процедура у кожнім випадку дешевша і менше болюча ніж воронівська.

Вже тяжче з модою. І тут її поклонницям не дає спокою вічно нерішена проблема, що ліпше, довгий чи короткий фасон. Колись було: довге чи коротке волося, потім, довга чи коротка парасолька, а нині, довга чи коротка суконка.

А тее „з“ чи „без“. „Чи пані любі без?“... Отже... „без“ рукавів, чи „з“ рукавами, без капелюха, чи в капелюсі, без панчішок, чи в панчішках... і т. д.

Чую, як якась пані говорить до другої:

— Знають, пані директорова, та теперішня мода „без“, без рукавів, без панчіх... дуже вигідна і симпатична, тільки троха небезпечна.

— Чому? — Бо можна легко набавитися катару!

Все вже було би добре, якби не посуха на здорових, „неполоманих“ кавалерів. Один одинокий виняток, це сам директор закладу. Енергійний, до всього спритний, всюди дає собі сам раду. За мало котрійсь шатинці сірки, — директор зараз до джерела, поштуркає сюди-туди і вже є сірка; за низька температура брунетці — директор до ґайцу, аж пашить; хтось за довго кабіну тримає, директор до купальні, накричить і готово; здезертирує басістий з орхестри директор вже на басі грає; не стане дансерів на дансінгу і на це мусить директорови стати часу. Правда, деколи в тім помагають йому п. Льоньо і п. Марко, але вони „хитруни“ приїзджають лише на гостинні виступи, і якщо лише троха стане їм за богато, так гайда на відпочинок до Львова, а директор лишається сам, мовляв — на те-ж він директор. Але я бачу, що коли завчасу не найде він собі відповідного, сталого заступника, то вже в слідуючім сезоні буде змушений, як ми грішні, піддатися опіці купелевого лікаря.

А такого лікаря, щоби так щиро займавсь гістьми, не легко найти. Не тільки у себе в канцелярії, але деб-то не було, на корзі, при джерелі, на дансінгах все радо служить порадою і помочею. Хорим поручає купелі, каже пити „девятку“ або „вісімку“ а й здоровим не заборонює випити дві-три бомбі „десятки“. Але при всій тій доброзичливости потрафить бути неуступчивим. Якось-то декому неподобалися були танці в петрівку. Отже хитруни-дансери підходили до доктора і просили, щоб записав їм „рецепту“ на два вальси, три чарльстони і пять фокстротів, мовляв, руху їм потреба для поратовання здоровля. Але доктор не дався підойти, ні підкупити і казав чекати Петра.

На окрему згадку заслугує купелева орхестра. Чотири молодші хлопці-студенти. Здавалось би за мало. Але якби Ви почули, як вони грають, кожний відразу на чотирьох інструментах, на однім руками, на другім ногами, а на третім устами, а все до такту, до гармонії, та з таким життям, та з такою вервою, що хоч би не знати як тебе кости ломили, хоч петрівка, а притупцювати, подриґувати мусиш.

Ось-так з деякого боку представляється Черче. На разі ждемо Петра. По Петрі-ж бо за раз має відбутися великий репрезентаційний баль, в якім обовязково і демонстраційно і остентаційно мають взяти участь всі місцеві і заграничні гонораціори, перебуваючі тут на лїченні або відпочинку. Та про те вже аж по тім

Альфей.

В Індії.

З Льондону пишуть, що підчас іспиту в університеті в Калькуті гіндуські сварадисти напали на університет і розігнали професорів та приневолили студентів покинути салю. У Міднапурі гіндуси заборонили дітям ходити до англійської школи і заложили гіндуську школу. У Бомбаю поліція викрила склад антианглійських летючок. Давніший голова національного конгресу Патель видав відозву, закликаючи гіндусів зміцнити бойкот англійського промислу.

Сенат 18. липня.

Марш. Шиманський постановив скликати засідання сенату на 18. липня. Найправдоподібніше сесія буде тогож дня замкнена.

Марш. Пілсудський виголосить промову.

У варшавських політичних колах кажуть, що марш. Пілсудський виголосить велику політичну промову на зїзді леґіоністів у Радомі 10. серпня ц. р.

Відповідь пос. Цепляка.

Пос. Цепляк, що на днях виступив із клюбу ББ., відповів пос. Томашкевичеві на його отвертий лист. Пос. Цепляк м. і. каже, що приготований був на напасти, бо знає, який мстивий є клюб ББ. Далі пос. Цепляк каже, що селянська група клюбу ББ збиралася під проводом пос. Бойка та ухвалила запротестувати у влади ББ проти політики, яку ця влада приноровлює до селянських мас і домагатися повної свободи для послів сел. групи. Постановили виступити з ББ., коли б їх домагань не взяли під увагу. Про ті збори довідалася влада ББ і виключила пос. Крису. Іншим групам, напр. Вісліцького, Косцялковського, кн. Радзівіла, вільно було збиратися на наради, а не вільно було селянським послам.

Польська нота до ЧСР.

У звязку з комуністичними демонстраціями перед польськими консулятами в Празі, Мор. Остраві й Ужгороді польський посол у Празі Ґжибовський вручив керовникові чсл. мін-ства закорд. справ Крофті ноту. Нота звертає увагу чсл. урядові, що конче треба забезпечити ті польські станиці перед зорганізованими нападами комуністів.

Стшелецький уряд. комісарем Варшави?

Зачувати, що комісарем уряду на м. Варшаву буде бувш. урядовий комісар м. Львова Стшелецький. Тепер Стшелецький є начальником виділу головного статистичного уряду.

Градова туча.

У Стінці (пов. Бучач) упав град і знищив около 20 проц. плодів на просторі 500 моргів. Градова туча заподіяла великі шкоди на полях с. Голгоче (пов. Підгайці). Знищила 1400 моргів плодів від 30 до 50 проц. Град доходив до величини курячого яйця. В Угрині (пов. Чортків) град знищив 70 моргів пшениці; 50 моргів жита, 35 моргів вівса. Шкоди є ок. 25. тис. зол.

Припинення видавництва комун. часописів в Ужгороді.

ПАТ повідомляє, що дирекція поліції в Ужгороді припинила на пів року видавництво двох комуністичних часописів (ПАТ не подає котрих саме).

Протипольська демонстрація в Атенах.

Дня 11. липня гурток комуністів напав на будинок польського посольства в Атенах. Обкидали його камінням і вибили шиби. Поліція арештувала 4 демонстрантів.

Катастрофа в копальні.

Із Найроде повідомляють, що загалом зпід звалищ копальні добули 142 трупи. Працюють далі, щоби добути ще 49 трупів.

Дня 13. липня відбувся похорон жертв копальняної катастрофи в Найроде при участи 20тисяч мешканців ок. гірничих осель. Були представники уряду Німеччини та Прусії і делеґації краєвих і міських влад. Підчас похорону зомліло 50 людей. Їх відвезла із цвинтаря рят. стація. Домовини з небіщиками інших громад відвезли автобусами до тих громад.

През. Гінденбург у Надренії.

Дня 18. липня президент Гінденбурґ із Людвіґсгафену поїде кораблем „Гінденбурґ“ вздовж Рену. Задержиться в містах: Моґунції, Кобленції та Тревірі, де в ратушах виголосить промови.

200 гадин напало на селянина.

У селі Віленбах, біля Авґсбурґа селянин Фербер із сином розкидав копицю сіна. Нараз безчисленна скількість гадин кинулася на них. Селянина вкусило богато гадин, а сина навіть не торкнули. На крик нападених збіглися сусіди і підпалили сіно. В огні згоріло ок. 200 гадин.

Пожежа в Парижі.

У Парижі в однім із найбільших торговельних домів „Нувель Галері“ вибухла пожежа. Це великий бльок домів при Італійських Бульварах. Пожежу гасили всі вогневі сторожі, одначе безуспішно. „Нувель Галері“ згоріла до основ. Щоби вогонь не поширився, обливали водою сусідні доми. Вода заподіяла великі шкоди в приватних мешканнях і маґазинах. Обраховано провізорично шкоди, є їх на 30 міл. франків у товарах, у будинках на 250 міл. фр. Раненних було кільканадцятьох людей з огневої сторожі. Пожежі приглядалися сотки тисяч людей.

Зміни в уряді СРСР і в ком. партії.

(АТЕ). „Дайтше Альґ. Цтґ.“ довідується, що в Москві запали ухвали про богато змін на керовничих становищах в уряді СРСР і в комуністичній партії. Сталін уступить зі становища ген. секретаря партії а обійме становище голови ради нар. комісарів на місце Рикова. Рикова, хоч покаявся на конґресі, зовсім від влади усунули і він покищо виїде на піврічну відпустку. Наслідником Сталіна на становищі ген. секретаря буде Каганович, найбільший Сталінів довіреник. Комісар військових справ Ворошилов уступить місце Бліхерові, командантові війська на Дал. Сході. Ворошилов буде іменований головою ради праці й оборони. Це становище не має справжньої влади і впливів у більшовицькій ерархії. Куйбишев уступить зі становища голови найв. господарської ради з причини невдачі пятилітки. Його становище займе Орджонікідзе, голова комісаріяту робітничо-селянської інспекції. Наслідником його буде Ярославський, голова союзу безбожників. Заступниками Сталіна будуть іменовані Куйбишев і Андреєв. Рудзутак, бувший комісар залізниць, одержить становище голови Госпляну на місце Крижановського.

Бувш. міністр Керенського в ком. партії.

(АТЕ). Бувшого міністра військових справ в уряді Керенського, Верховського, приняли до комуністичної партії. Партійна влада звільнила ґенерала Верховського від пробного періоду, який мусять перейти кандидати на членів партії.

Ревізія в УАН.

(АТЕ). „Комуніст“ повідомляє, що рада нар. комісарів Рад. України постановила перевести строгу ревізію особистого складу в УАН в Київі. Робітники фабрик Харкова та Київа зорґанізували 11 т. зв. робітничих бриґад, що мають зревідувати діяльність усіх відділів і секцій Академії та політичні переконання і наукові методи всіх членів Академії. Треба згадати, що влада ця перевела вже 7 ревізій в УАН і усунула вчених, підозрілих у націоналізмі. Нова ревізія має „спролетаризувати“ Академію.

Єгипет республикою?

Партія Вафд візвала установлений нею кабінет уступити та заповіла, що 21. липня проголосить Єгипет республикою.

Із культурного життя Закарпаття.

Українське життя на Закарпатті міцніє з кожним днем. Ужгородська преса подає, що в Рахові зорґанізовано Т-во „Січ“, також товариство повстало і в Квасах та Бичкові і Ясені. В Требушанах відограно драму Ів. Франка „Украдене щастя“, цю саму драму виставлено в Рахові. У темнім гірськім селі Біліні, де досі ніхто не бачив театральної вистави, аматорський гурток з Рахова відограв комедію „Жінка горою“. Читальні „Просвіти“ зростають.

Зі спортового життя.

Україна—Погонь І. Б. 1:1 (1:0).

До цих змагань виступила Україна в складі: Новицький, Сич, Скрегота; Бутель І., Цимбала, Грещук; Магоцький, Кобзяр, Труш, Петрів, Ярош, т. є. з 4 резервовими замісць Пілліпецького, Лисика, Борсука і Воробця. Мимо резервового складу Україна зараз з початку гри взялася до роботи і здавалося ,що Погонь зійде з грища з високоцифровою програною. В тому часі напад України перевів кілька гарних потягнень, а Кобзяр випущений Трушем стріляє клясичного ґоля. Взагалі перша половина гри належала цілком до України, яка не використовує кілька певних позицій. В другій половині Труш опав на силах, а напад України стратив провідника і всі його акції перестали клеїтися. Коли ще до того Шабакевич легко стріляє, а Новицький пускає мяча попід себе, гра цілком стає нецікава, а грачі з обох сторін грають так, якби відробляли панщину. Свисток судді д-ра Недзьвірського кінчить врешті ту бездушну копанину. — Видців около 500.

Україна II.—Гасмонея II. 1:2 (1:1).

В Україні II. більшість грачів з третьої дружини, тому вислід слід уважати добрим.

Лігові мистецтва.

Львів. Чорні—Висла 4:2 (2:0).
Краків. Гарбарня—Погонь. 4:0 (3:0).
Лодзь. Леґія—ЛТСҐ 3:0 (0:0).
Варшава. Варшавянка—Рух 1:0 (1:0).

Мистецтва А-кляси.

Львів. Лехія—Гасмонея 4:1 (1:0).
Львів. Світезь—Чорні І. Б. 4:0 (1:0,
Станиславів. Ревера—Погонь (Стр.) 2:1 (1:0).

НОВИНКИ

— **Літом у гори.** Інформуйтеся: Купелеве заведення Зелемянка п. Гребенів коло Сколього. Горячі купелі сірчано - йодові у лазничках. 2388 12—30

— **На розбудову Нац. Музея** вплатили: кооп. III. держ. сем. 25 зол.; кооп. „Хлібороб“ у Золочеві 20 зол.; чит. „Просвіти“ у Війську і д-р С. Ванчицький по 10 зол.; гурток священиків у Римі, Дмитро Шмаґа і Осип Труш по 8.90 зол.; інж. П. Дурбак, о. Т. Осередюк, судія К. Карачевський, о. Ю. Метик, М. Голій, Т. Водяний і О. Туна по 5 зол.; О. Бараник 4.50 зол. На потреби музея завіщав і виплатив через суддю П. Коґута дол. 50 о. шамбелян С. Городецький.

— **Документ часу.** Поміщуємо без коментарів точний переклад цікавого документу, який попав до нашої редакції: „Повітове Староство у Мостисках. Ч. 1345/30. Дня 26. червня 1930. До Пана Івана Кміта, начальника громади у Пакості. Дня 23. V. 1930 стверджено, що розпорядок з дня 6. березня ч. 780/30 у справі участи громадської ради в богослуженні дня 9. березня з нагоди урочистости іменин першого маршалка Польщі пан не виконав, чим занедбав службові обовязки. За це занедбання виконання службового обовязку засуджую пана на підставі § 108 громадського розпорядку з р. 1866 на кару 20 золотих“. Повітовий староста **Мощенський.**

— **Закон про охорону свободи виборів.** У статті під повищим заголовком, поміщеній в 151. ч. „Діла“ з дня 11. липня, пропущено підпис автора. Автором статті є посол Володимир Целевич.

— **Хлопський параґраф.** В селі Помонятах у Рогатинщині селяни зловили злодія Петра Воронку із Демидова і так поломили йому кости, що Петро Воронка вже не вернув живий із своїх гостинних виступів на селі.

— **З білоруського життя.** У Вильні сконфісковано білоруський журнал „Беларуская Криніца“ за статтю „Беларускае поленофільство“. Польський уряд задумує утворити у Вильні білоруську учительську семинарію і в тій ціли до Варшави покликано професора Астровського. — На Ольшанськім кладовищі у Празі поставлено памятник на гробі голови ради Білоруської Народньої Республики Петра Кречевського, який перед 3 роками помер на еміґрації.

— **Рекордовий злодій.** Військовий суд у м. Бресчія засудив Івана Бянчетті на 6 місяців вязниці. Цей присуд, то вже 99. присуд у житті 63-літнього злодія. Від часу, як його у 23. році життя вперше засуджено на 2 місяці арешту, цей злодій відсидів уже майже 30 років у вязницях і скільки раз його звільнено, він наново займався крадіжю й попадав під суд.

— **Літак на морі.** З Парижа вибрався летун Мермо і двох його товаришів до Америки, але

по дорозі мотор попсувався і літак упав серед моря недалеко Дагару. На щастя якраз туди переплилвав корабель і нефортунних летунів удалось урятувати.

— **Землетрус і дощ метеорів в Еспанії.** У південній Еспанії дня 9. ц. м. був землетрус, який зруйнував у місті Монтіллі кілька домів. Рівночасно тоїж ночі падав т. зв. „дощ метеорів“, що викликало велику паніку, бо малоосвічене население вірило, що це надходить кінець світа.

— **Моральність у Німеччині.** Статистика виказує, що річно в Німеччині вмирає 25.000 жінок наслідком штучного усунення плоду при помочі покутних, некваліфікованих акушерок. Річно в Німеччині арештується 900 гомосексуалістів, а майже 5000 осіб за ріжні інші злочини на еротичному тлі.

— **Церква на горі Сіон.** З Єрусалиму пишуть, що римо-католицький епископат закупив на горі Сіон більшу площу, вартости 1000 фунтів штерлінгів. На цій площі буде побудована церква.

— **Коренець Анна Марія** одержала на університеті у Познані степень магістра фармації.

Студентські справи.

Студенти Вищих Торговельних Шкіл у Львові.

Від 1926 р. до кінця 1929 були студенти львівських Вищих Торговельних Шкіл обєднані в Секції Студ. Вис. Торг. Шкіл при Союзі Укр. Купців у Львові. До Секції входили студенти Вищої Школи для торговлі закордонної, однорічного торговельного кооперативного курсу в школі Т-ва „Просвіта“ та однорічного державного курсу для абітурієнтів.

Секція була одним з наймолодших студентських товариств. Члени секції брали по можности участь з одної сторони в Союзі Укр. Купців, з другої в студентськім житті. Передовсім започатковано серед членів самодопомогову акцію, влаштовувано спільні лекції для студентів з усяких фахових предметів, ведено загально-освітню працю і в тій ділянці влаштовано ряд відчитів як на фахові теми так і літературні, історичні і т. п.

Відчити ці відбувалися два до три рази в місяць, переважно в неділі і свята до кінця 1929 р. Крім цього зорганізовано свій окремий хор, малу бібліотеку та читальню, а тимсамим Секція здобула собі право горожанства побіч інших організацій студентства. Попри те, діяльність секції проявлялася в улаштуванні імпрез як Андріівський вечір і Карнаваловий вечір, з доходу яких закуплено книжки до бібліотеки.

Як бачимо, то з діяльности секції можна було сподіватися, що наші студенти-торговельники займуть у короткому часі поважне становище серед українського громадянства, як чинник, що оживляв би у певній мірі наше економічне життя в краю. Передовсім в останному часі серед членів секції помітне було більше заінтересування діяльністю тієї, доказом чого була поважна фреквенція на спільних лекціях та частіші сходини членів у домівці. Це були тільки початки праці молодого товариства, яке щойно починало розвиватися — будитися до життя. Однак з адміністраційно-поліційних оглядів у березні ц. р. наступила ліквідація молодого так гарно розвиваючогося товариства.

Щоби цю прірву заповнити, студенти Вищої Школи для закордонної торговлі в числі 42 внесли прохання до Ректорату на затвердження статуту свойого товариства, але Ректорат до цього часу справи не поладнав. Не могучи діждатися прихильного полагодження прохання, студенти рішили на „Загальних Ліквідаційних Зборах“ бувшої секції оснувати кооперативу Студентів Вищих Торговельних Шкіл „Торговельник“ і передати їй ціле майно вище згаданої секції.

Молода кооператива, позбавлена власної домівки, а ще до того при кінці шкільного року, не могла справді якслід розвинутися, та все таки продовжувала розпочату видiлом секції акцію над улаштуванням Святочної Академії в честь великого нашого економіста проф. М. Туган-Барановського, яка відбулася дня 18. V. ц. р. при численній участи нашого громадянства.

Число студентів торговельників з року на рік помітно росте. Коли зважити, що вони мають у будучині заняти місце в наших економічних та кооперативних установах, то це від речі було би, щоби старше громадянство, а передовсім наші економічні й кооперативні централі звернули на цю частину нашого студентства більшу увагу, підпомогли морально і матеріяльно, а в першу чергу, щоби подбали про відповідну домівку, деб ці студенти могли сходитися, організуватися, чим причинились би до дальшого розвитку цього молодого товариства та до більшого зацікавлення економічним питанням серед української суспільности.

При тій нагоді належить згадати про істнуючі торговельні школи у Львові.

Від ряду літ веде Т-во „Просвіта“ торговельну школу, при вулиці Кориняктів 1., яка на очах розростається і правдоподібно на другий рік буде вести вже 2-літній кооперативний курс для абітурієнтів, як також про Вищу Школу для закордонної торговлі при вул. Бурлярда 5., дипльоми якої мають право рівнорядности з дипльомами інших академічних заведень. Наука тріває там 3 роки, річна оплата виносить 300 зол., платна 2-ма ратами, вписове 25 зол. і 25 зол. на опіку здоровля. Вписи відбуваються від 1. до 5. жовтня 1930.

Теофіль Рудницький,
студ. Вищої Школи для закорд. торговлі.

Дописи.

МИКУЛИЧИН. **(Як наше літнище стає чимраз більше не-нашим).** Старші люди ще памятають, як у Микуличині було всього двох жидів, а нині вони розсілися широко й вигідно, захопивши у свої руки всі найкращі парцелі здовж головного шляху й виперли гуцулів на зарінки і попід самі гори. І нині всі найкращі віллі, всі ресторани, крамниці й інші підприємства в руках жидів, які й надали цій прегарній оселі вигляд і характер гірського містечка. А поруч жидів також польський елемент зростає постійно коштом нашого населення. Є тут уже костел, є польська бібліотека й читальня, є й окрема польська школа (поруч т. зв. утраквістичної), до якої ходять головно жидівські діти, бо польських не висталоб і на одну клясу. А позатим є в Микуличині теж кілька польських ресторанів, крамниць і віль, між ними величава вілля-санаторія, призначена для польських студентів у Львові. В таких відносинах не дивно, що майже всі написи на крамницях, ресторанах і т. д. польські, що навіть війтом Микуличина став завдяки жидівській помочі поляк, хоч поляків тут ще й нині мало, і до того вони рекрутуються переважно з ріжного роду урядовців. Щож до українського елементу, то він, як сказано, тратить з року на рік свої позиції і щораз більше убожіє. З українських установ є в Микуличині велика деревляна церква, гарно положений мурований читальняний дім, в якому міститься добре заосмотрена в товари кооператива „Верховина“ і дім СС. Служебниць, що складається з трьох частин: великого мурованого будинку для сестер і двох віль, призначених для літників. СС. Служебниці ведуть тут власне господарство, а також захоронку для гуцульських дітей. На жаль, дітей у захоронці мало, бо управитель школи поляк забороняє шкільним дітям ходити до захоронки, аби вони — борони Боже! — не набрали там патріотичного духа... У сусідстві є ще приватна українська вілля Юра разом з рестораном і приватна крамниця гуцула Петращука. А що цей рік незвичайно тяжкий для всіх, то в Микуличині, як і по інших літнищах, літників значно менше, як у минулих роках і всюди стрінетеся з написами: „Вільні кімнати“. Доволі вільних кімнат є і в затишному домі СС. Служебниць і в згаданій віллі Юра, які всім, що бажають відпочинку серед лісів, сонця і гірського воздуху, можна з чистою совістю поручити. **Літник.**

СТРИЙ. **(Свято Взаїмної Помочі Українського Вчительства).** Дня 19. червня ц. р. уладили сполучені окружні відділи „Взаїмної Помочі Українського Учительства“ Стрия і Долини з нагоди 25-ліття Т-ва „Взаїмна Поміч Українського Учительства“ ювилейне свято, на яке запрошено все учительство і його прихильників. Згідно з програмою відбулося в год. 9. благодарственне богослуження з панахидою за померших членів Т-ва. Як вже було подано в „Ділі“ у богослуженні взяв участь Впр. о. митрополит Шептицький, що сказав до зібраного учительства і громадянства високоцінне слово. Вийшовши від ствердження факту, що в сучасних державах панує напрям, який йде до підчинення виховання молоді державі, о. митрополит звернув увагу на те, що така система не вистарчає для виховання всестороннього та що нація і родина мусить напружити всі свої сили, щоби доповнити і вирівнати недостачі. Становище українського учительства і громадянства серед істнуючих відносин важке, відповідальність велика, але теж велике діло, яке сповняє українське учительство для нації і тому повинно воно його шанувати та любити. Богослуження відправив о. декан Гошовський з Фалиша, а співав хор селян з Угорського, під проводом тамошнього учителя П. Кульчицького. Хор співав дуже гарно. Певно неодин наш міський інтелігентський хор бажав би собі такого виконання. Усе те, що дав хор селян з Угорського, не кажучи про добрий голосовий матеріял членів — це діло місцевого вчителя. На присутніх заразже на богослуженні зробила враження одна річ, а саме: майже повна відсутність священства з повіту. Крім о. декана Гошовського, одного катехита з Болехова, трьох катехитів зі Стрия і о. Височанського не явився ні на богослуженні ні пізніше на концерті з запрошеного місцевого і околичного священства майже ніхто. Не явився навіть один священик зі Стрия, що пише богато про національне виховання української молоді. Тимчасом селянство на чолі з хором з Угорського кинуло в горячий час працю і прийшло на свято українських учителів. Цей факт викликав серед зібраного учительства ріжні замітки. В 12. год. вполудне відбувся у салі „Народнього Дому“ ювилейний концерт. Цим концертом дало українське учительство Стрийщини доказ своєї культурної вартости і посвяти для загальної справи. Усі точки програми вдоволяли вибагливого слухача. Невеликий, але добірний голосами мішаний хор, що ним проводив голова товариства проф. В. Котович, відспівав крім станових пісень: „Складаємо присягу“ і „Хай неволі тьма зникає“, обі річи укладу Ч. В., ще О. Кошиця: „Журба“ і „Косив козак сіно“ та Леонтовича: „Щедрівка“, „Ой з гори камяної“ і „Козака несуть“. Хор співав дуже справно та заслужив справді на рясні оплески. Як солісти концерту виступили П. Скобельська і П. Кульчицький. Перша відспівала Шуберта „Крук“ і Лисенка „На городі коло броду“. У солістки прегарний голосовий матеріял, який требаб ще повести вміло, щоби голос вирівнався і міг унаглянитись у своїй повній силі та красці. П. Кульчицький відспівав барітонове сольо в пісні Кошиця „Косив козак сіно“. Своїм повним і гарним барітоном здивував соліст аматор слухачів. Шкода, що й цей соліст не може за фаховою працею вчитися співу так, як це робить П. Скобельська, учениця Музичного Інституту. Справжню несподіванку зробила публиці декляматорка П. Гошовська з Долинщини, віддаючи прегарно „Каменярі“ Франка. У декляматорки великий драматичний хист, дуже гарна вимова, міміка, щире, безпосереднє та глибоке відчуття твору, а до того ще й гарна поява. Декляматорку нагородила публика бурливими оплесками. Квартет відограли пп. Галайчукова — фортепян, М. Котович і П. Манастирський скрипки та Билів чельо, виконуючи „Пісню цвітів“ Г. Лянґе і Пасторальну Фантазію Й. Б. Сенжеле. Річ виконано справно. Під кінець концерту припало фортепянове сольо п. Наталки Котовичівної, яка відограла один з творів Шумана. Впорядчики концерту подали на програмках коротеньке пояснення твору Шумана так, що публика могла слідити із зрозумінням відограний твір. Цю точку виконано по мистецьки. Солістка, учениця Муз. Інституту Т-ва ім. Лисенка. Після концерту відбувся спільний комерс, в якому взяли участь учителі та запрошені гості. Пішли промови і тоасти. Начерки історії відділів Т-ва „Взаїмна Поміч“ в Долині і в Стрию, подані на концерті за долинський відділ п. Гапановичем, а за стрийський п. Кобатом доповнили сеніори українського учительства, між якими першим був п. Білинський, цікавими та цінними спогадами. Це, що почули ми з уст ветеранів-організаторів українського учительства, що памятю своєю обняли більше як пів віку, остане найбільше цікавою частиною свята для дослідника й організатора нашого громадянського життя. На концерті виголошено ряд привітів, а від Головної Управи „Взаїмної Помочі“ у Львові і від Української Парляментарної Репрезентації сказав слово пос. Великанович. Із польського учительства не явився ніхто, крім стрийського інспектора Гірша, що був на концерті. Усе зібране учительство зробило спільну фотографію на памятку гарно проведеного дня. **В. В.**

Нові книжки й журнали.

КНИЖКИ.

„Альбом українського Львова“. Види Львова і знимки українських, культурно-освітніх, господарських і інших установ та підприємств. Львів, 1930. Накладом Видавничої Кооперативи „Національне Обєднання“. Альбом, виданий на гарному, картоновому папері, містить 135 знимок на 44 сторінках, крім того має 18 стор. тексту з поясненнями до знимок. Усіх сторін 64. Формат вел. 4°.

Мануїл Павлюк: **Порадник у книговодстві кредитових кооператив.** І. часть. Бібліотека Ревізійного Союзу Українських Кооператив ч. 20. Видавництво РСУК. Львів, 1930. Книжка призначена для українських райфайзенок. Стор. 82.

Проф. д-р Пилип Франк: **„Значіння сучасних (фізикальних) теорій для загальної теорії пізнання.** З німецької мови переклав д-р Володимир Левицький. Відбитка з Літер.-Наукового Вістника. Львів-Тернопіль 1930. Стор. 26.

ЖУРНАЛИ:

„Нива“, часопис присвячений церковним і суспільним справам. Рік XXV. Ч. 6. Львів, червень 1930. Зміст: Редакція: Важний обовязок; о. д-р Костельник: „Царство небесне“ в Євангелії; о. Лев Вань: Нові думки про методу науки релігії; Д-р Е. Л.: Емеритура катехитів; О. П. Дзедзик: Незєдинані церкви поміж собою; З концертової салі; Нові книжки; Всячина; Проповіди.

„Нова Хата“, журнал для плекання домашньої культури. Рік VI. Ч. 7–8. Львів, липень-серпень 1930. Зміст: О. Ver: Побіда; Д. М. Горняткевич: Роля жінки в повстанні українського нар. мистецтва; О. Д.: Дижурна; А. Т. О.: Нариси вуглем; А. Свєнціцька: Одяг нових часів; С. Парфанович: Жінка словачка; Й. Варжке: У ніч св. Івана; В справі народньої ноші; Анкета; Лорд Роберт Бейден Поуел: З юних днів; С. Федюшка: Лічничі рослини; Ріжні вісти; Про фахове шкільництво Рідної Школи“; Батькам і матерам до відома; д-р Е. Дурделло: Косметичні поради; С. П. Найлекші літні спорти: д-р Р. Могильницький: Діти на сонці; О. Пелєнська-Ліщинська: Приписи; Ілюстрації. Як додаток до ч. 7—8 „Нової Хати“ полемічна стаття „Боротьба за впливи“.

„Учительське Слово“, орґан „Взаїмної Помочі Українського Вчительства“. Рік XVIII. Ч. 12—13. Львів, липень 1930. Зміст: Загальні Збори Т-ва ВПУВ.; Звіт з діяльности ВПУВ; Ювилейні памятники; Внесення Надзірної Ради до загального збору; Оборотовий рахунок і рах. білянсу; Звіт з засідань Ради „ФУТСН.“; Дирекційні комунікати й ін.; Ювилей свята; Дописи; Хроніка.

„Культура“, місячний журнал. Рік VIII. Ч. 7—8. Львів, липень-серпень 1930. Зміст: Підсумки виборів на Волині; Н. Лазаревич: Васильківщина як зах. українська модифікація укапізму; Радянська Україна; Міжнародній огляд; Три засуди смерти; Дописи; Огляд преси.

„Сільський Господар“, Львів 1. липня 1930. Ч. 13—14.

„Кооперативне Молочарство“, ілюстрований місячник „Маслосоюза“ ч. 7. Львів 1 липня 1930.

„Вістник“ Союзу Українських Громадян у Франції, ч. 8. з дня 5. липня 1930.

„Змагання“ видає Українська Громада Студентів Волині, Холмщини і Підляшша у Празі, ч. 1. червень 1930. Прага.

„Вільне Козацтво“, Прага, червень 1930 ч. 59.

„Przegląd Społeczny“, Львів, червень 1930 р.

„Slovanski Prehled“, Прага, червень 1930, число 6.

„Morze“, organ Ligi Morskiej i Rzecznej за 1930, ч. 6. Варшава.

„Кооперативна Республика“, Львів, липень-серпень 1930. На зміст складаються статті: С. Бородаєвського, Глядача, О. К. Мицюка, А. Коберського, О. Охрима, о. Й. Раковського і хроніка та дрібні вісти з кооперативного руху.

ОГОЛОШЕННЯ

Театри.

Великий Міський Театр:

Понеділок 14 липня, година 8. вечором „Чотирьох людей у стінах“, комедія, (виступ Ірени Сольської).

Малий Міський Театр:

Понеділок 14. липня, година 8. вечором останній виступ Джезового Т-ва Г. Гольда й варшавських артистів.

Кіна.

АПОЛЬО: Звукова фільма „Безсмертне кохання“ (Колін Мур).
КАСІНО: Муринське кохання. Панцирне авто.
КОЛЬОСЕИ: Нечинне
КОПЕРНИК: Республика піратів.
ЛЕВ: З причини відновлення салі й інсталяції звукового апарату Кіно зачинене.
МАРУСЕНЬКА: Республика піратів.
ОАЗА: Воскресення.
ПАЛЯС: Звуково-співна фільма „Вічне полумя“.
ПАН: Грішниця без гріха.
ПАСАЖ: З дня на день. Геройська стежа.
ПРОМІНЬ: З приводу реконструкції нечинне.
СТИЛЕВЕ: Поборювання венеричних недуг. Як повстає людина?
ФАТАМОРГАНА: Загін, шеікова дочка.
ХИМЕРА: Союз підростків.
УТІХА: Найнебезпочніша пригода (Гарі Піль). Цирк Чарлі Чапліна.

Програма радіо.

Понеділок 14. VII. 1930.

Варшава (1411,7) 12·10 Ґрамофонові плити. **Кракiв** (312,8) 16·00 Концерт з Варшави. **Лейпціґ** (259) 19·30 Концерт. **Льондон** (356,2) 18·15 Програма для дітей. **Берлін** (418) 16·30 Концерт. **Стокгольм** (436) 20·00 Концерт. **Рим** (441) 13·30 Радіоквінтет. **Лянґенберг** (473) 16·45 Програма для молоді. **Прага** (487) 11·15 Ґрамофони. **Мілянo** (501) 12·15 Мала орхестра. **Брюссель** (509) 19·30 Радіотріо. **Відень** (516,8) 12·00 Капеля Сільвінга. **Мюнхен** (533) 16·25 Пісні Шаліта. **Будапешт** (550) 19·20 Рецітації. **Ленінград** (1000) 16·30 Концерт. **Харків** (1304) 16·45 Радіорхестра.

ОПОВІСТКИ

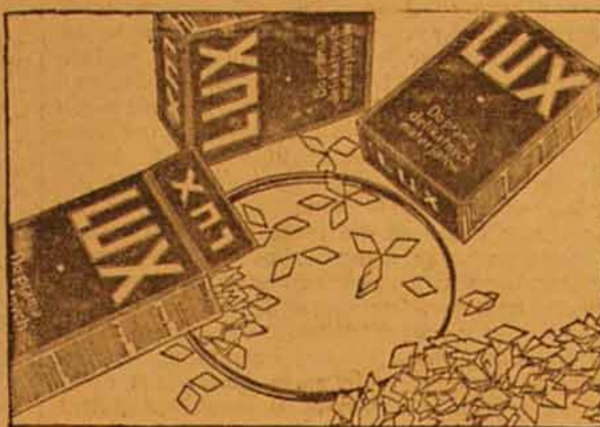
За оголошення редакція не відповідає

Репертуар Нового Українського Театру дир. К. Карабіневича. 2341

Солотвина:
15/VII „Тітка Карла“.
Майдан:
16/VII „Пан Твардовський“.
17/VII „Король життя“.
Перегінсько:
18/VII „Шлях до пекла“.
19/VII „Вихрест“.
20/VII „Пан Твардовський“.
Рипно:
21/VII „Шлях до пекла“.
22/VII „Король життя“.
23/VII „Цариця Мадаґаскару“.

До театру прийму зараз **пиністку і доброго скрипака.** Отсим складаю сердечну подяку за прихильне і сердечне відношення та працю положену в часі перебування нашого театру. Вп. Банахові в Жабю та голові Читальні Вп. Ф. Гаврилюкові, заступникові війта М. Гаврилюкові і Всч. о. О. Югану в Ворохті.

„На Рідну Школу“ зложив о. Іван Придаткевич з Горожанки 30 зол. замісць вінця на домовину бл. п. Ольги, жени о. Степана Колянковського в Тернополі. — Вп. Жертводавцеві щиро дякує **Головна Управа „Рідної Школи“.** 2464



Оригінальний Lux — продається завсіди в пачках.

КУПУЮЧИ, домагайтесь Lux-у тільки в пачці, коли хочете мати ґарантію, що він автентичний, бо Lux продається по всій земній кулі виключно в блакитній пачці з надписом. Істнують більші і менші пачки Lux-у, а є вони скрізь і завсіди правдиві тільки тоді, коли він находиться в заклеєній пачці і має свою назву. Тоді нема чого лякатись прикрих несподіванок підчас прання.

Lux може прати все, в дуже сильній, а проте незвичайно лагідній піні — почнаючи від тонких ніжних коронок аж до грубих вовняних коців. Тільки пречисто сніжній піні Lux-у можете повірити білля немовлят, легкі шовкові сукні, а також вибагливе бавовняне й шовкове білля.

LUX

ДАРОМ ПРІБКА



КУПОН. До фірми „Sunlight“ Акційної Спілки, Почтова Скринка 479. Головна Почта, Варшава. — Прошу о безплатне присилання мені пробного пакету Lux-у, який вистарчає на одно прання.

Імя і прізвище ______

Адреса ______

Lx 14c—026 P (Просимо виразно писати.) 15)

1938

ДРІБНІ ОГОЛОШЕНЯ

За оголошення редакція не відповідає

ГОДИННИКИ тільки найліпших фабрик, прецизійні, продає за готівку і на рати від десятків літ з найліпшої сторони знана фірма **Іван Зельтенрайх**, Львів, пл. Марійська ч. 5. 1857

ФОРТЕПЯН ученика Bösendorfer-а першорядний, концертове пяніно Aug. Förster-а дуже оказійно. „Dom Chopina“ Львів, Сикстуська 11. Довгоречинцеві сплати. 2443 3-3

МОРЕЛІ знамениті заліщицькі 5 кг кошик 22 зол., лічничий липовий мід 5 кг. бляшанка 22 зол. висилає франко за післяплатою А. Венкерт, експорт овочів, Заліщики. 2451 3—5

МЕШКАННЯ, господ. будинки і 3 морги поля коло Перемишля (5 хвилин автобусом) за 85 зол. місячно. Парохіяльний уряд Волоща, п. Лука к. Самбора. 2459 2—2

ПАННИ інтеліґентної до 2 дітей 5 і 6 літ з вареними, пошукує парохіяльний уряд Волоща, п. Лука к. Самбора. 2459 2-2

ПРИЙМУ на практику абсольвента Торговельної школи. Ломага, Сенкевича 9. 2467 1—2

ПРИЙМУ панночки на мешкання. Пявіно вдова. Глубока 21/II. Гриньовська 2461 1—3

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакція не відповідає

Спеціяліст недуг легенів, серця і жолудка
Д-р Фелікс Ган
Львів, Листопада 30.
1206 Пересвітлення Рентґеном.

Д-р М. Вахнянин
ординує від 1. травня
в Карльсбаді
Mühlbrunnstrasse 9. дім „Wied“.
1980 6—6

Д-р мед. Лев Козаневич
окружний лікар
перенісся до Городка Ягайл. та ординує при вул. Львівській.
2463 1—2

Дентист Яків Насс
Львів, вул. Сикстуська ч. 17. II. п.
Скріплювання хитаючися зубів пльомбування й виривання зубів, без болю. Штучні зуби в каучуку і золоті після найновішої системи. Пацієнтів з провінції полагоджується в найкоротшому часі. П. Т. Урядовцям і студентам значна знижка. Тел. 65—73.
2355 5-10

Загальні Збори
Тов. „Молода Громада“
в Тернополі,
відбудуться дня 20. липня ц. р. в год 10½ перед пол. в домівці Товариства
2452 1-1 Виділ

Ріжного роду коронки найдешевше
„WENECJA“, Львів, Боїмів 15
2430 6—15

ХЕМІЧНА ПРАЛЬНЯ „A la Paris“
Цілий Львів пере і чистить свою гардеробу в найелеґантніших склепах міста
пл. Академічна ч. 5. Тел. 63—61
вул. Казимирівська 10. Тел. 69—73
Поручення з провінції полагоджуємо негайно.
1729 8—17

Підлюте-Камянець.
Пенсіонат о 20 кімнатах, в прегарній підгірській околиці, серед шпилькових лісів, харч 5-кратний, ціле удержання 10 зол. від особи денно, для дітей половина. Залізнича станція: Брошнів; відтак вузькоторовою залізницею в гори в 5-ій год. рано (крім неділь і свят) Зголошення приймає: Ольга Чапельська, жінка лікаря, почта Перегінсько.
2450 3—3

За редакцію відповідає Олександер Костик. Видає Видавнича Спілка „Діло“. В друкарні Видавничої Спілки „Діло“, Львів, Ринок ч. 10.